

Jak zachowywać się w obliczu wojny w Ukrainie – informacje dla pedagogów

Tego, że nie można pomijać tematu wojny w Ukrainie nikt już nie ma wątpliwości. Takie rozmowy powinien przeprowadzić nie tylko rodzic z dzieckiem, ale i nauczyciel w szkole i przedszkolu. Ważne jest także, aby pedagodzy byli przygotowani na pracę z dziećmi uchodźców, które zaczęły lub które za jakiś czas zaczną edukację w polskich szkołach.

Rozmowa

1. Rozmawiajmy niezależnie od wieku dzieci, słuchajmy tego co mają do powiedzenia, koncentrujmy się na tym, co dzieje się tu i teraz, nie wybiegajmy za daleko w przyszłość. Przekazujmy uczniom tylko sprawdzone informacje.
2. Rozmawiajmy o aktualnych potrzebach i emocjach wszystkich uczniów. Pozwoli to nam zdiagnozować co się dzieje w grupie, co przeżywa każde dziecko a przede wszystkim pomoże zredukować stres i uporać się z trudnymi emocjami.
3. Zapytajmy uczennice i uczniów, jak odbierają tę sytuację. Co wiedzą? Na co zwracają uwagę? Jak to rozumieją? Niech mówią wszystko to, co przychodzi im do głowy. Nie poprawiamy, nie oceniamy, nie tłumaczymy. Przede wszystkim pozwólmy dzielić się swoimi emocjami.
4. Opowiedzmy o tym, jak ważne jest korzystanie wyłącznie z rzetelnych i oficjalnych źródeł informacyjnych. Uwrażliwiamy na czynniki propagandowe, niezweryfikowane wiadomości lub treści szkodliwe.
5. Podkreślamy, że Polska jest bezpiecznym krajem, przyjmuje uchodźców z terenu Ukrainy i obejmuje ich pomocą.
6. Poruszmy problem osób z doświadczeniem migracji. Wspólnie z klasą zastanówmy się nad powodami, dla których znaleźli się w naszym kraju.
7. Przygotujmy się na niewygodne lub trudne pytania. Nie bójmy się powiedzieć „Nie wiem”, „Muszę się nad tym głębiej zastanowić”, jeśli wyraźnie tak czujemy.
8. Rozmawiajmy o tym, co możemy zrobić jako mieszkańcy bezpiecznej Polski? Wspólnie z klasą zastanówmy się nad tym, jak możemy wyrazić nasze wsparcie dla osób szukających schronienia przed wojną.

Jeśli w naszej klasie pojawią uczniowie z Ukrainy:

- Zastanówmy się, co możemy zrobić zanim pojawi się nowy uczeń, nowa uczennica. Wykorzystajmy ten czas, żeby zaangażować wszystkich w przygotowania, uczynić współodpowiedzialnymi za budowanie dobrej atmosfery.
- Zastanówmy się wspólnie z klasą, jak pierwszego dnia może się czuć nowa osoba w klasie i w czym może potrzebować pomocy? Ustalmy, kto na początku będzie wspierać nowego kolegę lub nową koleżankę. Możemy odwołać się do doświadczeń tych uczniów, którzy zmieniali klasę lub szkołę.
- Pomimo bariery językowej wprowadźmy skuteczny sposób i formy porozumiewania się z uczniami i ich rodzinami, abyśmy mogli poznać ich potrzeby i udzielić odpowiedniego wsparcia.
- Stwórzmy odpowiednią atmosferę, która będzie wspierać integrację i umożliwi edukację wszystkim uczniom i uczennicom – bez względu na pochodzenie, narodowość i stopień znajomości języka polskiego.

- Dajmy im przestrzeń do rozmowy, zauważmy ich gotowość do dzielenia się przeżyciami. Jeśli nie ma takiej gotowości. Nie zmuszajmy do rozmowy. Nie pytajmy o szczegóły trudnych wydarzeń.

Wsparcie.

1. Zakomunikujmy, że dziecku ma prawo być trudno i ma prawo czuć niepokój, jednocześnie zapewnijmy bezpieczeństwo i stabilizację.
2. Dajmy znać, że wszystkie reakcje z ciała, emocje które się pojawiają są w porządku. Pozwólmy przeżywać. (np.: „Każda emocja jest ważna”. „To ok, co czujesz”. „Płacz jest zdrowy”).
3. Wskażmy sposoby radzenia sobie w trudnej psychologicznie sytuacji. Doskonale sprawdzą się tutaj ćwiczenia oddechowe, relaksacje, bajki relaksacyjne itp.
4. Informujmy, jak dzieci mogą pomagać swoim ukraińskim rówieśnikom.

Jeśli w naszej klasie pojawią się uczniowie z Ukrainy:

- Naszym zadaniem będzie praca nad komunikacją i budowaniem relacji, czyli tworzeniem atmosfery, w której możliwe będzie uczenie się.
- Wskażmy uczniom obszary, w których możemy podjąć działanie. Dzięki temu skupią myśli na rozwiązaniu, co pomoże obniżyć poziom niepokoju.
- Dajmy wsparcie nie tylko przez rozmowę ale także poprzez obecność, zabawę, rysunek.
- Zatrószmy się również o potrzeby rodzica, opiekuna. Jeżeli rodzic, opiekun nie jest zaopiekowany, nie zaopiekuje się właściwie dzieckiem.
- Zapewnijmy o gotowości do udzielania wszelkiej możliwej pomocy.
- Pomagajmy. Nie wyręczajmy. Wojna to moment, w którym wiele jest poza naszym wpływem. Uchodźcy mierzą się z doświadczeniem utraty kontroli nad życiem, nad światem. Dzieci także, z dnia na dzień tracą bezpieczeństwo, ale i poczucie sprawczości. Informujmy, jakiego wsparcia im i ich rodzinom może udzielić przedszkole lub szkoła. Informujmy, do jakich osób, instytucji, urzędów mogą się zwrócić o pomoc uczniowie uchodźcy. Pytajmy o zgodę. Dajmy wybór.
- Budujmy poczucia bezpieczeństwa oraz aktywnie włączajmy nowych uczniów w życie szkoły oraz środowisko lokalne.
- Zapoznajmy się z podstawowymi zwrotami w języku rosyjskim, ukraińskim, angielskim.
- Zapoznajmy ukraińskie dzieci z podstawowymi zwrotami w języku polskim, różnicami w życiu codziennym w Polsce i w Ukrainie.

Uważność.

1. Dzieci w różny sposób mogą przetwarzać trudne informacje. Mogą być bardziej zamyślane, rozkojarzone, spięte, częściej się złościć. Pamiętajmy, że najważniejsze jest to, czego nie widać.
2. Jeśli zauważymy niepokojące zachowania, dajmy sygnał, że jesteśmy gotowi na rozmowę, akceptujemy i nazywajmy emocje dziecka, bądźmy gotowi na spokojne przyjęcie jego emocji, o różnym stopniu natężenia.

3. Obserwujemy dzieci pod kątem zapewnienia pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

Jeśli w naszej klasie pojawiają się uczniowie z Ukrainy:

- Pamiętajmy, że dzieci będą w zupełnie nowym środowisku. Nie tylko będą zmagaly się z doświadczeniem wojny, z tęsknotą za bliskimi, za domem, ale będą także w procesie adaptacji do nowego miejsca.
- Ograniczamy zmiany do minimum. Gdy dziecko adaptuje się do przedszkola, szkoły ważna jest metoda małych kroków.
- Ustalmy, które zasady obowiązujące w klasie będą wymagały modyfikacji lub które z nich nie będą dotyczyły nowych uczniów. Szczególnie w młodszych klasach ważne jest, aby dzieci od początku rozumiały, że każdy ma indywidualne potrzeby i sprawiedliwość nie polega na traktowaniu wszystkich w taki sam sposób.
- Reagujmy na wszelkie przejawy nietolerancji, mowy nienawiści i przemocy.
- Zwracamy uwagę na treści, z którymi dziecko ma styczność. Obrazy wojny w telewizji, informacje o kolejnych bombardowaniach, mogą powtórnie traumatyzować.
- Stwórzmy w szkole klimat sprzyjający integracji, zaangażujmy wszystkich uczniów we wzajemne poznawanie kultur różnych krajów.
- Pamiętajmy, że proces adaptacji musi trwać. Starajmy się balansować pomiędzy unikaniem sytuacji stresującej, którą z pewnością jest stanięcie w nowym miejscu, przed obcymi ludźmi, którzy mówią w nieznanym języku, a zauważeniem obecności ucznia, włączaniem go do aktywności całej klasy, wyznaczaniem celów edukacyjnych.
- Z czasem przyzwyczaimy się do nowej sytuacji, a nasza praca będzie stopniowo wracać do dawnego rytmu. Pojawiają się wyzwania dnia codziennego, a nasi nowi uczniowie okażą się "zwyczajnymi dziećmi" - jedni będą uczyli się szybciej, inni wolniej, niektórzy będą chętni do pracy i pomocy, być może będą też tacy, którzy mają trudności z respektowaniem norm czy zwyczajów. Bądźmy uważni by szybko zareagować i przywrócić dobry klimat, ale zrobmy to w taki sposób, by nie zwracać na nich niepotrzebnie uwagi.
- Nowi uczniowie muszą mieć zadania do wykonania. Im dłużej będą siedzieć na lekcjach bez wyznaczonych, dostosowanych do ich możliwości aktywności, tym większe ryzyko wystąpienia trudnych zachowań.

Bądźmy uważni na to co się w nas dzieje. Zadbajmy o SIEBIE! Dbanie o SIEBIE to również dbanie o osoby, które wspieramy.

- Z pewnością nie unikniemy błędów, ważne, żeby z tych błędów wyciągać lekcje i dzielić się płynącym z nich doświadczeniami z innymi nauczycielami i nauczycielkami.
- Gdy nie wiemy, jak zadziałać, coś nas niepokoi, czujemy się przytłoczeni – poprośmy o pomoc DLA SIEBIE.
- Zadzwońmy na infolinię, zgłośmy się do punktu interwencji kryzysowej, Poradni Psychologiczno Pedagogicznej, skorzystajmy z usług osób wspierających osoby z Ukrainy i pomagającym.

Zródła:

<https://dzieciecapsychologia.pl>

<https://szkolaedukacji.pl/ukrainscy-uczniowie>

<https://kosmosdladoroslych.pl/>

<https://dziecisawazne.pl/>

Jak rozmawiać z dziećmi i uczniami na temat sytuacji w Ukrainie – rekomendacje dla nauczycieli i pedagogów szkolnych MINISTERSTWO EDUKACJI I NAUKI DEPARTAMENT WYCHOWANIA I EDUKACJI WŁĄCZAJĄCEJ